

NSVL KOHTU RAHVAKOMISSARIAADI ÜLELIIDU-
LINE JURIDILISTE TEADUSTE INSTITUUT

RAHVAKOHTUNIKU JA RAHVAKAASISTUJA
BIBLIOTEEK

☆ Keelatud

M. V. KOŽEVNIKOV

**KRIMINAALASJADE
ALLUVUS**

TOIMETANUD I. T. GOLJAKOV

RK „TEADUSLIK KIRJANDUS“
TARTU 1941

Kohtuorganid on viimasel ajal täienenud uute kohtutegelastega, kel puudub veel vajalik vilumus kohtutöös.

Need seltsimehed vajavad igapäevast praktilist abi.

„Rahvakohtuniku ja Rahvakaasistuja Biblioteegil“ on ülesandeks täita lünka populaar-juriidilises kirjanduses. Biblioteek koosneb annetest, mis käsitlevad üksikuid küsimusi kriminaal-, tsiviil-, kohtu- ja teistest õiguse harudest.

NSVL KOHTU RAHVAKOMISSARIAADI ÜLELIIDU-
LINE JURIIDILISTE TEADUSTE INSTITUUT.

RAHVAKOHTUNIKU JA RAHVAKAASISTUJA
BIBLIOTEK

Sundeksemplar

M. V. KOŽEVNIKOV

Keelatud

KRIMINAALASJADE ALLUVUS

TOIMETANUD I. T. GOLJAKOV

RK „TEADUSLIK KIRJANDUS“
TARTU 1941

Tõlgitud teose järgi: М. В. Кожевников «Подсудность уголовных дел». Юридическое издательство НКЮ СССР. Москва 1939.

Tõlkija: R. Räägo.

9179

A-11726

Peatoimetaja **H. Kinnis**. Vastutav toimetaja R. Räägo. Tehniline toimetaja J. Ots. Korrektor H. Pürkop. MB nr. 1225. Ladumisele antud 7. I 41. Trükkimisele antud 24. I 41. Paberi formaat $51\frac{1}{2} \times 73$. $\frac{1}{32}$. Laotihedus trükipoognal 25 792. Trükipoognaid $1\frac{1}{2}$. Autoripoognaid 0,96. Trükikojaja tellimise nr. 16. Tiraaž 3000. Trükitud Natsionaliseeritud Noor-Eesti trükikojas 1941. Kaanehind 80 kop.

М. В. Кожевников: «Подсудность уголовных дел». На эстонском языке. Эгосиздат «Научная Литература», Тарту.

I peatükk.

ALLUVUSE PROTSESSUAALNE TÄHTSUS.

Tsaariaegsel Venemaal ja teistes ekspluataatorlikes riikides oli palju mitmesuguseid kohtuid, näiteks vallakohtud, vaimulikud kohtud, rahukohtud, rahu-kohtunikude kogud, ringkonnakohtud, kohtupalatid, sõjakohtud, maaülemate kohtud jne.

NSVL-s on kohtusüsteem väga lihtne. Selle ehitus vastab ÜK(b)P programmile, mis on vastu võetud VIII Partei konverentsil 1919. a., milles kirjutatakse: „Loonud endise mitmesuguse ehitusega ja paljude astmetega kohtute rea asemele ühtlase rahva-kohtu, Nõukogude võim lihtsustas kohtuehituse, tegi ta täiesti rahvale kättesaadavaks ja kõrvaldas iga-suguse venitamise asjaajamises.“

Paljude kohtute olemasolu tsaariaegsel Venemaal tegi äärmiselt keeruliseks õige alluvuse küsimuse lahendamise ja tekitas lõpmatu venitamise nende arutamisel. Veel rohkem, ta võimaldas omavoli asjade alluvuse määramisel ning asjade üleandmise sellele kohtule, kus oli võimalik paremini saavutada ekspluataatorliku kohtu ülesannet — õiendada arveid töötajatega.

Meil NSVL-s ilmneb kohtusüsteemi lihtsus juba sellest ainsast faktist, et kuni 90% asjust allub rahva-

kohtule. Kohtualluvuse määramine meie kohtusüsteemis ei tekita erilisi raskusi. Rahvakohtu alluvus on meil alatasa laienenud, ning praegusel ajal tuleb teda võtta põhilisena, ja rahvakohus ise moodustab terve kohtusüsteemi algrakukese. Seepärast ei anna liiduvabariikide kriminaalprotsessi koodeksite kohtualluvuse peatükid rahvakohtule alluvate asjade loendit, vaid märgivad, et rahvakohtule alluvad kõik asjad peale nende, mis on antud teiste kohtuliikide alluvusse.

Kohtualluvuse määrab, s. t. küsimuse, millisele kohtule allub üks või teine algatatud asi, lahendab esmakordselt see organ, kes saadab asja kohtusse arutamiseks. Sellisteks organiteks on uurimisorganid ja prokuratuur. Siis kontrollib alluvust see kohus, kuhu asi saabub. Ettevalmistaval (korraldaval) istungil lahendab kohus teiste küsimuste hulgas ka asja oma menetlusse võtmise, seega — antud konkreetse asja temale alluvuse küsimuse. Kohtualluvuse küsimus võib tõusetuda ka kohtuistungil. Ühe või teise kohtu poolt asja kohtulikule arutamisele võtmise küsimust arutab ka kõrgema astme kohus pärast seda, kui juba otsus on tehtud ja kui asi on kaebuse või protesti põhjal saabunud kõrgema astme kohtusse või ka enne otsuse tegemist, kui kõrgema astme kohtule saabub kaebus asja ebaõige menetlusse võtmise kohta.

Seaduse poolt määratud asja alluvus sellele või teisele kohtule on kõigile kohustuslik: kohus ja pooled ei või oma äranägemise järgi valida kohta ega kohtuliiki, kus asi tuleks arutusele. Kui mõni kohtutest on asja tunnistanud enesele alluvaks, siis ei või teine kohus seda asja võtta enda menetlusse seni, kuni ei ole tühistatud kohtu määrus asja enda menetlusse

võtmise kohta. Seda võib teha sama kohus, kuid kohtuistungil ja kuni tõendite kontrollimiseni (VNFSV KrPK § 39 ning teiste liiduvabariikide KrPK vasta-
vad paragraafid), ja, nagu öeldud, ka kõrgema astme kohus.

Õigel alluvuse määramisel asjas on suur protsessuaalne tähtsus, sest: 1) igale kohtuliigile on seaduse poolt antud lahkuminevad õigused, näiteks rahvakohus ei saa kohtualuse kohta rakendada kõrgemat karistusmäära, kuna kõrgemad kohtud on seda õigustatud tegema teatavate kuritegude eest teatavatel tingimustel; 2) asja arutamine asjas, mis on seoses veevõi raudteetranspordil toimepandud kuriteoga, võib kõige täielikumalt ja igakülgselt toimuda eri transpordikohtuis, mida ei ole võimalik saavutada nende arutamisel üldkohtuis [näit. krai- (oblasti-) kohtus jne.]; 3) asja arutamisega kuriteo toimepanemise paigal saavutatakse kõige suurem mõju, sest rajoonis, kus on kuritegu toime pandud, elavad tunnistajad, kes on kohtule vajalikud asja selgitamiseks; 4) õige alluvuse määramine tagab kõige kiirema asja arutamise, sest alluvuse rikkumine võib endaga kaasa tuua otsuse tühistamise.

Säärane on alluvuse protsessuaalne tähtsus kriminaalasjus.

II peatükk.

ALLUVUSE LIIGID.

Nõukogude protsess tunneb kolme alluvusliiki: koha-, asja- ja personaalset alluvust.

1. Koha- ehk territoriaalne alluvus.

Kui tsiviilasjus on peamiseks alluvuse määramise aluseks kostja elukoht, siis on kriminaalasjade alluvuse määramiseks võetud teine alus: see määratakse mitte kohtualuse elukoha järgi, vaid tema poolt kuriteo toimepanemise koha järgi (VNFSV KrPK § 29 ja teiste liiduvabariikide koodeksite vastavad paragraafid).

See alluvuse põhimõte on mitmeti põhistatav. Põhistused on järgmised:

1) Meie kohus on valitud organ; meie kohtunikud annavad töötajate ees aru oma tööst. On loomulik, et selle kohtu töö on rahvale arusaadavam, kui ta arutab kuritegusid, mis on toime pandud antud territooriumil. 2) Kui kohus arutab asja seal, kus kuritegu on toime pandud, siis on kohtul kergem välja kutsuda tunnistajaid; nad elavad tavaliselt sealsamas ja nende kohtusse ilmumine ei tekita neile erilisi raskusi. 3) Kuriteo toimepanemise paigal elavad tavaliselt kuriteost kannatanud, kellel on kerge ilmuda kohtusse ja esitada kõik toimepandud kuriteo kohta käivad vajalikud tõendid. 4) Asja ühiskondlik tähtsus tõuseb, kui seda arutatakse samas kohas, kus kuritegu oli toime pandud.

On juhtumeid, kus ei ole võimalik kuriteo toimepanemise kohta kindlaks teha. Näiteks teel Harko-

vist Moskvasse on reisijal varastatud rongis asjad. Asjade omanik avastas nende kadumise alles Moskva läheduses. Tarvitusele võetud abinõude tõttu tabati kurjategija ja saadi asjad kätte Moskvast. Olgugi et asjade vargus on toime pandud väljaspool Moskvat ja võib-olla koguni enne rongi ärasõitu Harkovist, kuulub asi sellest hoolimata arutamisele kriminaalasja algatamise koha järgi, s. o. Moskvast.

Kui kuritegu kannab kestvat iseloomu, siis kuigi on teada kuriteo toimepanemise alguse koht, on otsustavem arutada asja selles kohtus, kelle tegevuse rajoonis kurjategija tabati. Ei ole mingisugust tarvidust kohuslikult saata spekulanti, kes on tabatud mujal ostetud produktide või kaupade müügil, asja arutamiseks sellesse kohtusse, mille tegevuse rajoonis ta ostis spekulatsiooniesemed. Ainult sel juhtumil, kui ilma säärase üleandmiseta on võimatu selgitada kõiki asjaolusid, võib asja saata kestva kuriteo alguse koha järgi.

Toodud juhtumid moodustavad kõrvalekaldumise kohaallumusest, kuid see on vajalik, sest see kindlustab asja kiire selgitamise. Sellest järgneb VNFSV KrPK § 29 norm: „Kui kuriteo toimepaneku kohta ei ole võimalik kindlaks teha, siis allub asi sellele kohtule, kelle rajoonis on algatatud kriminaaljälitamine.“

2. Asjaalluvus.

See alluvuse põhimõte seisneb selles, et teatav asjade kategooria nende liigi järgi — riiklikud, valitsemiskorra-vastased, isikuvastased jne. — kuuluvad arutamisele teatavas kohtuliigis: sõjatribunaalis, krai-(oblasti-) kohtus, rahvakohtus jne.

Asjaalluvus on vajalik seepärast, et kriminaal-
asjad on oma iseloomult mitmesugused: ühed on liht-
sad, teised keerulisemad, ühed puudutavad ebaolulisi
huvisid, teised aga väärtuslikke inimese hüvesid;
ühtedel ei ole mingisuguseid iseloomulikke erinevusi,
teistel aga, nagu näit. vee- ja raudteetranspordil või
sõjaväes ja laevastikus toimepandud kuritegudel, on
need iseärasused.

3. Personaalne alluvus.

Personaalse alluvuse põhimõtte seisneb selles, et
ühed või teised ametiisikud alluvad ametialaste kuri-
tegude eest erandina üldreeglist kõrgemalseisvatele
kohtutele.

Näiteks Vene NFSV, Valge-Vene ja Gruusia NSV
KrPK § 449 ja Azerbaidžani NSV KrPK § 438 mär-
givad, et Ülemkohtule kui esimese astme kohtule allu-
vad Ülemnõukogude liikmete, rahvakomissaride,
rahvakomissariaatide kolleegiumide liikmete, Ülem-
kohtu liikmete, vabariigi prokuröri, selle abide ja
teiste ametialaste kuritegude arutamine.

Kehtivates liiduvabariikide kriminaalprotsessi-
koodeksites on personaalsel alluvusel tähtsusetu osa.

NSVL, liiduvabariikide ja autonoomsete vabarii-
kide kohtukorralduse seaduse § 5 kinnitab, et „NSVL-s
on õigusemõistmise teostamise aluseks: a) kõigile
kodanikele ühtne ja võrdne kohus, vaatamata koda-
nikkude sotsiaalsele, varalisele ja teenistuslikule sei-
sundile ja nende rahvuslikule ja rassilisele kuuluvu-
sele“.

Personaalse alluvuse seadus peab seega silmas
mitte üksnes teatavat kategooriat ametiisikuid, vaid

ka kuritegude iseloomu. Sama isik, kes ametialase kuriteo eest allus näiteks liiduvabariigi Ülemkohtule, allub üldkriminaalkuriteo eest, millel ei ole sidet ametialaga, Kohtukorralduse seaduse § 5 põhjal rahvakohtule.

Need on kolm alluvusliiki, mida tunneb meie kriminaalprotsessi seadusandlus.

III peatükk.

ASJADE ALLUVUS LIIDUVABARIIKIDE KRIMINAALPROTSESSI KOODEKSITE JÄRGI.

Alluvuse küsimused kuuluvad kohtukorralduse ja protsessi valdkonda. Ühelt poolt määravad nad üksikute kohtukategooriate võimkonna ja seega kuuluvad küsimuste hulka, mis iseloomustavad kohtuid endid, teiselt poolt määravad nad üksikute asjade suunamise korra ja seega on neil lähedane suhe protsessi reeglitega. Seega on seletatav, miks alluvuse küsimused kuuluvad kord kohtukorralduse, kord protsessi valdkonda. Üksikutes liiduvabariikides kehtinud kohtukorralduse seadused ei puudutanud alluvuse küsimust, viies need oma kriminaalprotsessi koodeksitesse. Vastandina sellele sisaldasid üleliidulises korras väljaantud NSVL Ülemkohtu seadus ja erikohtute seadused norme, mis reguleerisid ka nende kohtute alluvust.

NSVL Kohtukorralduse seaduse § 21, 32, 40, 48, 58, 60, 67, 69 ja 71 sisaldavad põhireegleid, mis iseloomustavad asja alluvust, mitme kohtuliigi alluvust.

Need reeglid on üldiseloomuga, sisaldades suuremalt osalt viiteid asjadele, mis on antud vastavate kohtute võimkonda. Seega on asja alluvuse määramise juhtnööriks üldjuhised, mis annab NSVL, liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide kohtukorralduse seadus, juhised, mis leiduvad selle küsimuse kohta vastava liiduvabariigi kriminaalprotsessi koodeksis, ja juhised, mis on paigutatud ühete või teiste kohtute seadustesse, nagu sõjatribunaalide, raudtee-liinikohtute, veetranspordi-kohtute seadustesse.

Asume asja alluvuse vaatlusele üksikute kohtuliikide järgi.

1. Rahvakohtu alluvus.

Kuni NSVL, liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide kohtukorralduse seaduse väljaandmiseni augustis 1938 määrati liiduvabariikide rahvakohtu alluvus seaduses mitmeti. Tavaliselt eristati ainuisikulise rahvakohtuniku alluvust ja alluvust rahvakaasistujatega. See mitmekesidus on nüüd kaotatud ja rahvakohtu alluvus kogu NSVL territooriumil on ühtlane.

NSVL, liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide kohtukorralduse seaduse § 21 kõlab:

„Rahvakohus vaatab läbi:

a) kriminaalasjad —

kuritegude kohta kodanikkude elu, tervise, vabaduse ja väärikuse vastu — tapmine, kehavigastuste tekitamine, seadusvastase abordi tegemine, vabaduse seadusvastane võtmine, vägistamine, alimentide kuritahtlik maksmata jätmine, solvamine, huligaansus ja laim;

varavastaste kuritegude kohta — röövimine, avalik vargus, vargus, kelmus ja väljapressimine;

ametiisikute teenistusalaste kuritegude kohta — võimu kuritarvitus, võimuliialdus, võimutegevusetus, raiskamised, ebamajanduslikkus, võltsimised, valekaalumine ja -mõõtmine, hinnaliialdus;

valitsemiskorra-vastaste süütegude kohta — valimisseaduste rikkumine, seadusega seatud maksude kuritahtlik mittetasumine, riiklikkude andamite ja koormatiste täitmisest keeldumine, sõjaväeteenistusse kutsumisest ja sõjaväeteenistuskohuseist kõrvalehoidumine, võimuorganite seaduspäraste korralduste rikkumine . . .“

Ei ole kõrvaldatud võimalus, et seda alluvust võib eriseadustega laiendada. Seda märgib ka Kohtukorralduse seaduse § 21, mis pärast üksikasjalist rahva-kohtule alluvate asjade loendit ütleb: „Ja muud kriminaal- ja tsiviilasjad, mis on seadusega talle allutatud.“

Rahvakohtu alluvusest kõneldes tuleb tähendada, et mõningaid kõige pisemaid kriminaalasju võivad arutada ühiskondlikud kohtud. Nende kohtute poolt arutatavate asjade liike määravad mitte kriminaalprotsessi koodeksid, vaid nende kohtute seadused.

2. Krai- (oblasti-) kohtute, ringkonna-kohtute ja autonoomsete oblastite kohtute alluvus.

See alluvus on määratud NSVL, liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide kohtukorralduse seaduse § 32. Selles on öeldud, et neile kohtutele alluvad sea-

dusega nende pädevusse antud kontrrevolutsiooniliste kuritegude, eriti ohtlikkude riigivalitsemiskorra-vas-taste kuritegude, sotsialistliku omandi riisumise ning eriti tähtsate ametialaste ja majanduslikkude kuri-tegude arutamine.

NSVL, liiduvabariikide ja autonoomsete vabarii-kide kohtukorralduse seaduse § 18 näeb ette erikorra kohtunikkude vastu kriminaaljälitamise algatamise, ametist tagandamise ja kohtu alla andmise alal, vaiki-des kohtualluvuse muutmisest nende kohta.

Lähtudes ainult teenistusalasest seisundist, ei peaks kohtunikkude kohta mingisugust alluvuse muut-mist olema. Asja suunamine arutamiseks kõrgemale kohtule võib aset leida ainult arvestades asja iseloomu, t e m a e r i l i s t t ä h t s u s t.

Toimepandud kuriteo erilise tähtsuse tunnuse määrab prokuratuur, kes annab asja ühe või teise kohtuliigi alluvusse, ja kohus asja oma menetlusse võttes.

3. Autonoomse vabariigi Ülemkohtu alluvus.

Autonoomse vabariigi Ülemkohtu alluvus on mää-ratud NSVL, liiduvabariikide ja autonoomsete vaba-riikide kohtukorralduse seaduse § 40-ga analoogiliselt krai- (oblasti-) ja teiste alluvuselt vastavate kohtutega.

4. Liiduvabariigi Ülemkohtu alluvus.

Liiduvabariikide Ülemkohtu alluvus seal, kus puu-dub jaotus kraidesse (oblasteisse), s. t. kus ei ole krai-(oblasti-) kohtuid, vastab viimaste alluvusele. Peale

selle tunnistavad kehtivad kriminaalprotsessi koodeksid (Vene NFSV ja Valge-Vene NSV § 449, Gruusia NSV § 448, Azerbaidžani NSV § 438) liiduvabariigi Ülemkohtule alluvateks: 1) erakorralise tähtsusega asjad; 2) rahvakomissaride, rahvakomissariaatide kolleegiumide liikmete, Ülemkohtu liikmete, vabariigi prokuröri ja selle abide ametialased kuriteod; 3) oblasti prokuröride ja nende abide, oblasti täitevkomiteede presiidiumi liikmete, oblastikohtute esimeeste asetäitjate ametialased kuriteod. Seejuures on Ülemkohus õigustatud p. 1 ja 3 märgitud asju võtma enesele arutada või andma mõne teise krai- (oblasti-) kohtu arutada.

NSVL, liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide kohtukorralduse seadus annab vaid üldjuhendi selle kohta, et liiduvabariigi Ülemkohus arutab kriminaalasjade kohtukolleegiumis asju, mis on seadusega antud tema võimkonda. Järelikult määrates liiduvabariigi Ülemkohtu alluvust peab arvestama käesoleval ajal kehtivaid kriminaalprotsessi koodekseid.

5. Sõjatribunaalide alluvus.

NSVL, liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide kohtukorralduse seaduse § 58 ütleb, et „Sõjatribunaalid arutavad sõjaväelisi kuriteoasju, samuti seadusega nende võimkonda antud muid kuriteoasju“. Pöördudes seaduste poole, mis määravad sõjatribunaalide alluvuse, võib märkida, et neile alluvad: sõjaväelaste poolt toimepandud sõjaväelised kuriteod; kodumaa reetmise, spionaaži, terroristlike ja diversiooniaktide kuriteod, ükskõik kelle poolt toime pan-

dud; eriti raskendavatel tingimustel sõjaväelaste poolt toimepandud tapmised.

Kui ühes asjas süüdistatakse mitut isikut mitme üksteisega seotud kuriteo toimepanemises, milledest ühed alluvad sõjatribunaalile, teised aga teisele koh-tule, siis antakse kogu asi sõjatribunaali arutada [Sõja-tribunaalide ja sõjaprokuratuuri seadus 20. aug. 1926 (LSKK nr. 57, art. 413), NSVL KTK ja RKN määrus 10. juulist 1934 (LSKK § 36, art. 284), 8. juunist 1934 (LSKK nr. 33, art. 255)].

NSVL KTK ja RKN määrusega 27. veebr. 1934 (LSKK nr. 12, art. 78) on sõjatribunaalide alluvus laiendatud kõikidele kuritegudele, mis on toime pan-dud kohtades, kus erakorraliste tingimuste tõttu ei teotse teised kohtud peale sõjatribunaalide.

NSVL Konstitutsiooni § 49 p. p põhjal väljakuu-lutatud sõjaseisukorra puhul on sõjatribunaalide allu-vuse laiendamine igal üksikul korral lubatud ainult NSVL Ülemnõukogu presiidiumi ukaasiga.

Peale sõjaväelaste alluvad sõjatribunaalidele: „eri-list riiklikku tähtsust omavate ettevõtete ja ehitiste rivilisse ja administratiiv-majanduslikku sõjaväesta-tud valve ja sõjaväestatud tuletõrje koosseisu kuulu-vate isikute, Tööliste-talupoegade Miilitsa operatiiv-rivilisse ja administratiiv-majanduslikku koosseisu kuuluvate isikute, paranduslikkude tööasutiste opera-tiivsesse ja administratiiv-majanduslikku koosseisu kuuluvate isikute, Veealuste Tööde Ekspeditsiooni tööliste, tsiviilõhulaevastiku juhtivasse koosseisu kuu-luvate isikute ja tsiviilõhulaevastiku lennukooliõpi-laste, samuti tagalaväe ühikute ja tööühikute juhti-vasse või reameeste koosseisu kuuluvate nende isikute, kes on vabastatud sõjaväeteenistusest usuliste veen-

dumuste tõttu, kuriteod, mis on sihitud seatud teenistuskorra vastu“ (Sõjaväe kuritegude seadus, märkus § 1 juurde).

6. Raudtee-liinikohtute ja veetranspordi-kohtute alluvus.

Raudtee-liinikohtute alluvus on fikseeritud NSVL KTK ja RKN määrusega 27. nov. 1930 (LSKK nr. 57, art. 601) ja täiendatud NSVL KTK ja RKN määrusega 10. juunist 1934 ja NSVL Ülemkohtu 35. ja 37. pleenumi otsusega 1931. ja 1932. aastast. Veetranspordi-liinikohtute alluvus on fikseeritud NSVL KTK ja RKN määrusega 7. juunist 1934 (LSKK nr. 33, art. 251). NSVL, liiduvabariikide ja autonoomsete vabariikide kohtukorralduse seaduse § 60 on öeldud, et „raudtee- ja veetranspordi-liinikohtud arutavad seadusega nende võimkonda antud asju kuritegude kohta, mis sihitud töödistsipliini õõnestamisele transpordi alal, ja muude kuritegude kohta, mis rikuvad normaalset tööd transpordi alal“.

Märgitud seadused ja NSVL Ülemkohtu pleenumi otsused loendavad üksikasjaliselt, millised asjad alluvad sellele kohtute liigile, üldiselt on nende alluvus järgmine: raudtee- ja veetranspordi-liinikohtuile alluvad kõik asjad, mis on sihitud transpordi normaalse töö takistamisele, kui nad ei allu sõjatribunaalile (näit. diversiooniaktid), avariaasjad, katastroofid transpordil, suuremad riisumised transpordil, transpordi alal töötajate ametialased ja majanduslikud kuriteod jne.

NSVL Ülemkohtu 35. pleenum seletas 28. okt. 1931. a., et raudteetranspordil toimepandud kuritegu-

dest võib rahvakohtule üle anda ainult väiksemaid transpordialaseid riisumisi, altkäemaksu võtmisi ja teisi väiksema tähtsusega omakasulisi kuritegusid, klientuuri süüst tingitud üksikute veereva koostise seismiste, huligaansuse, samuti ka raudteelaste varustamise ja majandusliku heaolu parandamise vastu sihitud kuritegusid, kusjuures viimase liigi üksikuid suurema tähtsusega kuritöid tuleb võtta liinikohtute arutamisele.

NSVL Ülemkohtu pleenum seletas 27. mail 1932: raudteetranspordi alal toimepandud neid kuritegusid, mis küll on seoses raudteetehnilisse valdkonda kuuluva rikkumisega, kuid on lihtsad ega oma erilist ühiskondlik-poliitilist tähtsust vastava raudteetranspordi piirkonna suhtes, võidakse üle anda rahvakohtuile.

Seda liiki asju saadavad rahvakohtutesse prokuratuur või vastavad liinikohtud.

7. NSVL Ülemkohtu alluvus.

NSVL Ülemkohtus toimub kriminaalasjade arutamine esimese astme kohtuna üksikutes kolleegiumides. Vastavalt sellele määravad ka Kohtukorralduse seaduse § 66—73 NSVL Ülemkohtu alluvuse mitte üldtunnuste järgi, vaid igale kolleegiumile eraldi.

NSVL Ülemkohtu kriminaalasjade kohtukolleegiumile alluvad erilise tähtsusega kuriteod, mida arutamiseks annab NSVL prokurör, ja kõrgemate ametisikute kuriteod, mis ei allu teistele loendatud kohtuile. NSVL Ülemkohtu sõjakolleegiumile alluvad kodumaa reetmise, spionaaži, terroristlikkude ja diver-

siooniaktide, terroristliku agitatsiooni ja propaganda kuriteod sel korral, kui need asjad on antud Sõjakoolegiumi arutada NSVL prokuröri korraldusega; riiklikud kuriteod, sõjaväelised kuriteod, vara riisumised, kusjuures nende asjade alluvuse määrab süüaluse teenistuslik seisund.

NSVL Ülemkohtu Raudteede kolleegiumile ja Veetranspordi kolleegiumile alluvad erilise tähtsusega asjad raudtee-liinikohtu ja veetranspordi-kohtu alluvusest, mis on antud kolleegiumide lahendada NSVL Ülemkohtu prokuröri poolt, samuti ametialased ja majanduslikud kuriteod, mida on toime pannud erikorraldustes märgitud juhtivad töötajad raudtee ja veetranspordi alal.

IV peatükk.

ALLUVUSE KÜSIMUSTE LAHENDAMISE KORD.

1. Kohtu koosseis, kes kontrollib kohtualluvuse õiget määramist.

Kui asi on jõudnud kohtusse, siis peab kohtunik kontrollima, kas asi allub antud kohtule. Teinud kindlaks, et asi ei allu antud kohtule kas koha-, asja- või personaalse alluvuse tõttu, esitab rahvakohtunik või vastava kohtu esimees asja ettevalmistavale (korraldavale) istungile asja teisele, alluvuselt vastavale kohtule üleandmise küsimuse lahendamiseks.

Selle või teise asja antud kohtule mittealluvuse kohta tuleb teha ettevalmistava (korraldava) istungi

määrus, milles peab tähendatama, miks ja millise seaduse alusel kohus leiab, et asi temale ei allu, ja millisesse kohtusse ta tuleb arutamiseks üle anda. Kohtumäärus kirjutatakse alla kogu kohtu-koosseisu poolt, kes lahendas alluvuse küsimust ettevalmistaval (korraldaval) istungil. Toimik ühes kohtu määrusega tuleb saata teise kohtusse vastavalt alluvusele.

Kui prokurör leiab, et kohtu määrus antud asja alluvuse kohta ei ole õige, siis võib ta esitada protesti; kohtualune, tema kaitseja ja teised isikud, kellel on edasikaebamise õigus, võivad esitada kaebuse — kõik kõrgemalseisvale kohtule.

Kohtu määruse täitmine asja üleandmise kohta teisele, alluvuselt vastavale kohtule pannakse seisma ainult sellel juhtumil, kui kohtunik tunnistab selle asjaoludele vastavalt tarvilikuks (Vene NFSV, Valgevene NSV, Gruusia NSV KrPK § 346 ja teiste liiduvabariikide KrPK vastavad paragraafid).

Kui antud asja mittealluvus selgub asja arutamisel kohtuistungil, siis lahendab asja üleandmise küsimuse vastavalt alluvusele see kohtukoosseis, kes arutab asja.

2. Ühele kohtuliigile alluvate asjade ühendamine.

Kahel juhtumil tekib tarvidus ühendada asju, mis alluvad ühe ja sama liigi kohtule.

Esimene juhtum — kui üks ja sama asi võib alluda mitmele üheliigilisele kohtule (näiteks rahvakohtutele) seetõttu, et süüalune (või süüalused) pani toime kuriteo mitte ühes kohtu tegevuse rajoonis, vaid

mitme kohtu rajoonis (näit. mitu süüalust tegelesid kokkuleppel karjavargusega mitmes rajoonis). Sel juhtumil allub asi sellele kohtule, kelle tegevuse rajoonis algatati kriminaaljälitamine.

Kui süüdistus oli algatatud mitme kohtu tegevuse rajoonis, siis allub asi sellele kohtule, kus asi oli algatatud varemini (Vene NFSV, Valge-Vene NSV, Gruusia NSV KrPK § 33 ja teiste liiduvabariikide KrPK vastavad paragraafid).

Teine juhtum — kui üks süüalune on toime pannud mitu kuritegu, mis alluvad ühe liigi kohtule (näiteks rahvakohtutele), kuid mitmes kohas, mitte ühe kohtu tegevuse rajoonis, vaid mitme kohtu rajoonis. Näiteks on süüalune toime pannud ühe rahvakohtu tegevuse rajoonis raiskamise, teises varguse ja kolmandas riisumise. Neil juhtumitel võib asju ühendada ühte toimikusse ja nad alluvad sellele kohtule, kelle rajoonis alustati menetlus (Vene NFSV, Valge-Vene, Gruusia, Armeenia NSV KrPK § 34 ja teiste liiduvabariikide KrPK vastavad paragraafid).

3. Mitmele kohtuliigile alluvate asjade ühendamine.

Mitme kuriteoasja ühte toimikusse ühendamine, mida on toime pannud üks ja sama isik, või mitme kuriteoasja ühendamine, mida on toime pannud mitu süüalust, millest mõned alluvad ühele kohtuliigile, teised teisele kohtuliigile (näit. rahvakohtule või kraikohtule), on võimalik, kui ühe või mitme isiku poolt toimepandud kuritegude vahel on sisemine seos, mis avaldub mitme isiku osavõtus ühest kuriteost või ühe

isiku poolt mitme kuriteo sooritamises, mis on seotud tahtluse ühtsusega. Sel juhtumil antakse asi, mis on ühendatud ühte toimikusse, kuigi oma iseloomult mitmele kohtuliigile alluv, arutada sellele kõrgemalseisvale kohtule, kellele allub osa kuritegudest, mis tuleks antud kohtu arutada. Toodud näite järgi kuulub säärane asi üleandmiseks kraikohtule.

Ei ole õige ühendada mehaaniliselt ühte toimikusse asju, millel ei ole sisemist seost, vaid millel on ainult ühised välised tunnused (kuritegude toimepanemine ühes ja samas asutises, ühel ja samal ajal jne.).

Rahvakohus, arutades asja ettevalmistaval istungil, peab kontrollima küsimust, kas ei ole antud juhtumil mehaanilist mitmesuguse asja ühendamist; selle kindlakstegemise korral peab ta asja tagasi saatma prokuratuurile selle jaotamiseks ja alluvusele vastavalt edasisaatmiseks.

On võimalikud juhtumid, kus asjas on vajalikud tunnused asjade ühte toimikusse ühendamiseks ja kõrgemalseisvale kohtule edasisaatmiseks, kuid üksikute osade iseloomu järgi on otstarbekohasem asja arutada osalt alamalseisva, osalt kõrgemalseisva kohtu poolt.

Näiteks on üks ühendatud asjadest algatatud erasüüdistuse, teine ametliku süüdistuse korras. Sellel juhtumil tuleb ühte toimikusse ühendatud asi, olgugi tegevuse ühtsuse olemasolul süüaluse poolt, jagada kaheks iseseisvaks asjaks ja kumbki tuleb arutada eraldi kohtus.

Sel korral alamalseisev kohus pärast asjas otsuse tegemist ja selle jõustumist peab otsuse ära kirja saatma kõrgemalseisvale kohtule, kus tuleb arutusele teine asja osa, koostusotsuse tegemiseks (Vene NFSV,

Valge-Vene, Gruusia, Armeenia NSV KrPK § 75 ja Ukraina NSV KrPK § 32).

Kui asjas on tegemist süüdistusega mitmes kuriteos või mitme süüalusega, milledest üks või mitu kuritegu alluvad krai- (oblasti-) kohtule, teised aga sõjatribunaalile või teisele erikohtule (raudtee- või veetranspordi-liinikohtule), siis allub asja arutamine kõikide kuritegude ja kõigi süüaluste suhtes vastavale erikohtule (Vene NFSV, Gruusia, Azerbaidžani NSV KrPK § 36, Ukraina NSV KrPK § 33—34, Azerbaidžani NSV KrPK § 34-a).

4. Asja üleandmine ühest kohtust teise.

Kohus, saanud temale mittealluva asja, peab selle kohe saatma sellele kohtule, kellele ta allub. Kuid võib juhtuda, et asja mittealluvus selgub alles kohtuistungil, kui asja arutamine on alanud. Kuidas peab kohus sel korral toimima?

Kui asi allub sama liigi kohtule, s. t. kui näit. rahvakohus teeb kindlaks, et tema menetluses on asi, mis allub teise jaoskonna, rajooni või ka teise oblasti või krai rahvakohtule, siis võib ta selle jätta oma menetlusse ainult sel juhtumil, kui asja arutamine on juba kohtuistungil alanud, kui kohus on juba asunud tõendite kontrollimisele. Selle asja jätmine kohtu menetlusse, mis kohaalluvuse järgi temale ei allu, lahendatakse asjast osavõtvate poolte nõusolekul.

Kui kohtuistungil tehakse kindlaks, et asi allub kõrgemalseisvale kohtule, siis peab kohus, vaatamata poolte nõusolekule, katkestama asja kohtuliku aruta-

mise ja saatma asja vastavale kohtule alluvuse kohaselt.

Asja saatmise kohta teisele kohtule peab kohus tegema motiveeritud määruse (Vene NFSV KrPK § 39 ja teiste liiduvabariikide KrPK vastavad paragraafid).

Kui asi tuleb saata teise liiduvabariigi kohtule, siis saadab kohus toimiku ühes määrusega oma vabariigi Ülemkohtule alluvuse küsimuse lõplikuks lahendamiseks.

5. Alluvusvaidluste mittelubamine.

Liiduvabariikide kriminaalprotsessi koodeksid (Vene NFSV KrPK § 40 ja teiste liiduvabariikide KrPK vastavad paragraafid) nõuavad, et kohtud, kes saavad teistelt kohtutelt alluvuse kohaselt seaduses ettenähtud korras toimikud, peavad need kohuslikult võtma oma menetlusse.

Kui kohus, kellele on asi saadetud alluvuse kohaselt, leiab, et see on tehtud ebaõigelt, siis on ta ikkagi kohustatud vastu võtma asja oma menetlusse ja tema läbi arutama. Ainult pärast otsuse tegemist teatab kohus kõrgemalseisvale kohtule asja saatja kohtu ebaõigest tegevusest.

Kui alamalseisev kohus saadab kõrgemalseisvale kohtule asja, mis viimase arvates on temale ebaõigelt saadetud, siis võtab ta asja ikkagi oma menetlusse ja pärast otsuse tegemist juhhib alamalseisva kohtu tähelepanu tema poolt tehtud alluvusrikkumisele.

Kohtute vahel alluvusvaidluste mittelubamine taotleb kiiret asjaarutamise korda.

Sellest tuleneb kohtute ülesanne — õieti määrata kohtualluvus, pidades silmas, et alamalseisva kohtu poolt asja arutamine, mis peaks alluma kõrgemalseisvale kohtule, või üldkohtu poolt erikohtule alluva asja arutamine, s. t. pädevuse rikkumine, võib enesega kaasa tuua otsuse tühistamise.

Liiduvabariikide kriminaalprotsessi koodeksite võrdlev tabel alluvuse küsimuse kohta.

Vene NFSV	Ukraina NSV	Valge-Vene NSV	Gruusia NSV	Azerbaidžani NSV	Uzbeki NSV	Tadžiki NSV	Armenia NSV
24	25	24	24	24	—	—	24
25	26	25	25	25	69	—	25
26	—	26—26a	26	26	69	—	26
(ära muudetud)							
27	märkus § 27 juurde	—	27	27	73	58	27
28, 28a	märkus § 27 juurde	—	—	27 ²	—	—	28
29	28	29	28	28—29	77	63	29
30	28, j. 2, 29	30	30	29, j. 1	80	—	30
31	—	31	31	—	—	64	31
32	—	—	32	31	—	—	32
33	30	33	33	32	79	—	32
34	31	34	34	33	—	—	34
35	32	35	35	—	—	—	35
36	33—34	—	36	34a	—	—	36
37—38	—	—	—	—	—	—	37
(ära muudetud)							
39	36	39	38	36	78	—	38
40	37	40	39	37	76—81	65	39
346	335	346	346	343	—	109	324
449	379	449	448	438	74	59	—

Sisukord.

	Lk.
I ptk. Alluvuse protsessuaalne tähtsus	3
II ptk. Alluvuse liigid	6
1. Koha- ehk territoriaalne alluvus	6
2. Asjaalluvus	7
3. Personaalne alluvus	8
III ptk. Asjade alluvus liiduvabariikide kriminaalprotsessi koodeksite järgi	9
1. Rahvakohtu alluvus	10
2. Krai- (oblasti-) kohtute, ringkonnakohtute ja autonoomsete kohtute alluvus ..	11
3. Autonoomse vabariigi Ülemkohtu alluvus	12
4. Liiduvabariigi Ülemkohtu alluvus ..	12
5. Sõjatribunaalide alluvus	13
6. Raudtee-liinikohtute ja veetranspordikohtute alluvus	15
7. NSVL Ülemkohtu alluvus	16
IV ptk. Alluvuse küsimuste lahendamise kord	17
1. Kohtu koosseis, kes kontrollib kohtualluvuse õiget määramist	17
2. Ühele kohtuliigile alluvate asjade ühendamine	18
3. Mitmesugusele kohtuliigile alluvate asjade ühendamine	19
4. Asja üleandmine ühest kohtust teise ..	21
5. Alluvusvaidluste mittelubamine	22

Trükivigu.

Lk.	rida	trükitud	peab olema
3	8 ülalt	konverentsil	kongressil
24	10 „	autonoomsete	autonoomsete oblastite

A-11726

**„RAHVAKOHTUNIKU JA RAHVAKAASISTUJA
BIBLIOTEEGIS“ ILMUVAID TEOSEID:**

Laptev: Kuriteo koosseis ja kriminaalasjade kvalifikatsioon.

Tšeltsov: Kohtu alla andmine.

Arsenjev: Kohtuistung kriminaalasjus.

Koževnikov: Kohtuotsus kriminaalasjus.

„ Otsuste peale edasikaebamine ja protestimine
kriminaalasjus.

Menšagin: Kuriteod võimuorganite vastu.

Utevski: Kuriteost osavõtt.

Durmanov: Karistatuse aegumine ja kustumine.

Lapšina: Abort.

Reichel: Alimentide asjad.

Abramov: Kohtuistung tsiviilasjus.

„ Kohtuotsus tsiviilasjus.

Kleinman: Kohtu otsuste ja määruste peale edasikaebamine
ja protestimine tsiviilasjus.

Jt. jt.

HIND 80 KOP.